*§ 49–0. Палітычнае развіццё БССР у другой палове 1940-х — 1991 гг.

«ХРУШЧОЎСКАЯ АДЛІГА»
ПЕРАБУДОВА КПСС
КПБ ЛКСМБ ААН
САВЕТЫ НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ
СУВЕРЭНІТЭТ

1. Асноўныя тэндэнцыі грамадска-палітычнага развіцця БССР пасля Вялікай Айчыннай вайны.

Для палітычнага развіцця БССР у пасляваенны перыяд былі характэрныя тыя ж тэндэнцыі, што і для ўсяго Савецкага Саюза. Адметнасці палітычнай сітуацыі ў БССР на гэтым этапе былі абумоўлены геапалітычным становішчам рэспублікі, узроўнем сацыяльна-эканамічнага развіцця.

Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы інфармацыі, падрыхтуйце кароткае паведамленне наконт дзейнасці БССР у ААН. Якое значэнне для нашай рэспублікі мела дзейнасць на міжнароднай арэне?

БССР — заснавальнік ААН

Вызначальным фактарам палітычнага развіцця Беларусі ў пасляваенны перыяд выступіла перамога над нацысцкімі захопнікамі, здабытая супольна з іншымі народамі СССР. Пасля Вялікай Айчыннай вайны змяніўся міжнародны статус рэспублікі. Прызнаннем вялікага ўнёску Беларусі ў разгром нацысцкай Германіі і зазнаных у выніку вайны велізарных людскіх і матэрыяльных страт было запрашэнне БССР стаць членам-заснавальнікам ААН. Беларуская дэлегацыя на чале з наркамам замежных спраў БССР К. В. Кісялёвым падпісала **26 чэрвеня 1945 г.** Статут ААН.

Аднаўленне органаў улады

Па меры вызвалення тэрыторыі БССР ад нацысцкіх захопнікаў аднаўляліся партыйныя і савецкія органы ўлады. Першы сакратар ЦК КП(б)Б П. К. Панамарэнка, начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху ў 1942–1944 гг., падтрымліваў

Як вы лічыце, якое значэнне мела прызначэнне на кіруючыя пасады ў БССР былых камандзіраў партызанскага руху? Як гэта ўплывала на аўтарытэт улады? На развіццё Беларусі?

тэндэнцыю прызначэння на кіруючыя пасады былых партызанскіх камандзіраў. На іх аснове паступова сфарміраваўся склад кіраўнікоў рэспубліканскага і мясцовага ўзроўню, якіх аб'ядноўвала не этнічнае паходжанне, а агульныя гаспадарчыя і арганізацыйныя інтарэсы.

Найбольш значнай грамадска-палітычнай падзеяй першых пасляваенных гадоў былі выбары ў Вярхоўны Савет СССР (1946 г.) і Вярхоўны Савет БССР (1947 г.). Для беларусаў, якія перажылі вайну, выбары сталіся святам мірнага адраджэння.

Барацьба з нацыяналістычнымі фарміраваннямі ў заходніх абласцях

Адметнасцю палітычнага развіцця БССР у першае пасляваеннае дзесяцігоддзе была барацьба супраць нацыяналістычных фарміраванняў у заходніх абласцях рэспублікі.

ПРАВОДЗІМ МІНІ-ДАСЛЕДАВАННЕ

Пасля Вялікай Айчыннай вайны на захадзе рэспублікі дзейнічалі бандфарміраванні з украінскіх і польскіх нацыяналістаў, былых калабарацыяністаў. Іх ахвярамі рабіліся партыйныя і камсамольскія актывісты, урачы, настаўнікі, ваеннаслужачыя. Апошнія бандфарміраванні былі знішчаны органамі ўнутраных спраў толькі ў сярэдзіне 1952 г.

1. *Успомніце, хто такія калабарацыяністы.*
2. *Выкарыстоўваючы дапаможнік «Генацыд беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны» (10–11 класы), падрыхтуйце паведамленне пра дзейнасць у Заходняй Беларусі польскіх нацыяналістычных фарміраванняў у пасляваенны перыяд.*
3. *Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы інфармацыі, падрыхтуйце кароткую гістарычную даведку пра барацьбу савецкай міліцыі і органаў дзяржаўнай бяспекі супраць бандытызму ў заходніх абласцях Беларусі.*

Дэмакратызацыя грамадска-палітычнага жыцця

Ад сярэдзіны 1950-х гг. пачаліся працэсы дэмакратызацыі і адраджэння калектыўных метадаў кіраўніцтва. Пашырыліся правы рэспубліканскай партыйнай арганізацыі, рэгулярнымі зрабіліся з'езды партыі, канферэнцыі і партыйныя сходы. На пасаду першага сакратара ЦК КПБ былі вылучаны беларусы.

ПРАВОДЗІМ МІНІ-ДАСЛЕДАВАННЕ

Кірыла Трафімавіч Мазураў (1914–1989)
Дзяржаўны і партыйны дзеяч, Старшыня Савета Міністраў БССР (1953–1956 гг.), першы сакратар ЦК КПБ (1956–1965 гг.), першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР (1965–1978 гг.). Герой Сацыялістычнай Працы (1974 г.)

Пётр Міронавіч Машэраў (1918–1980)
Дзяржаўны і партыйны дзеяч, першы сакратар ЦК КПБ (1965–1980 гг.). Герой Савецкага Саюза (1944 г.). Герой Сацыялістычнай Працы (1978 г.)

1. *Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы інфармацыі, падрыхтуйце кароткую гістарычную даведку пра ролю К. Т. Мазурава і П. М. Машэрава ў барацьбе супраць нацысцкіх захопнікаў, пасляваенным аднаўленні і развіцці рэспублікі.*
2. *Як вы лічыце, чаму менавіта К. Т. Мазураў і П. М. Машэраў былі вылучаныя на вышэйшыя кіруючыя пасады ў БССР?*

Пашырэнне правоў саюзных рэспублік

У сярэдзіне 1950-х гг. былі значна пашыраныя правы саюзных рэспублік у сферы дзяржаўнага і гаспадарчага кіравання. У адпаведнасці з новым парадкам урад СССР вызначаў толькі агульныя паказчыкі развіцця. Саюзным рэспублікам было нададзена права вырашаць пытанні заканадаўства аб судаўладкаванні, прымаць грамадзянскі, крымінальны і працэсуальны кодэксы, самастойна прымаць рашэнні адносна свайго адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу. Гэта паспрыяла больш актыўнай заканадаўчай дзейнасці Вярхоўнага Савета БССР.

Узмацненне цэнтралізацыі

Ад сярэдзіны 1960-х гг. у СССР пачаўся рост партыйнага і дзяржаўнага апарату. У гэты перыяд узмацнілася цэнтралізацыя кіравання прамысловасцю і сельскай гаспадаркай. Правы і магчымасці рэспубліканскага кіраўніцтва ў розных сферах абмяжоўваліся. Часцяком нават самыя нязначныя змены трэба было ўзгадняць з цэнтральнымі агульнасаюзнымі структурамі.

Назавіце знакавыя помнікі і мемарыялы Беларусі, прысвечаныя падзеям Вялікай Айчыннай вайны.

У другой палове 1960-х — 1970-я гг. у Беларусі істотным фактарам грамадскай свядомасці становіц-

ца памяць пра Вялікую Айчынную вайну: будуюцца знакавыя помнікі, якія сімвалізавалі трагедыю і гераізм беларускага народа ў гады вайны.

Фактары стабільнасці грамадска-палітычнага жыцця ў БССР

Напачатку 1980-х гг. асноўныя тэндэнцыі грамадска-палітычнага жыцця ў Беларусі супадалі з агульнасаюзнымі. Аднак у пачатку перыяду перабудовы БССР заставалася адной з найбольш развітых рэспублік СССР, якія дасягнулі высокіх паказчыкаў у сацыяльна-эканамічным развіцці. У БССР не знізіўся ўзровень вытворчасці; да прыкладу, нацыянальны даход на душу насельніцтва, спажыванне матэрыяльных даброт і паслуг, выраб тавараў народнага спажывання пераўзыходзілі агульнасаюзныя паказчыкі. Аж да канца 1980-х гг. эканоміка БССР працягвала дэманстраваць даволі высокія тэмпы развіцця, таму і грамадска-палітычнае жыццё ў рэспубліцы адрознівалася стабільнасцю.

Ускладніла грамадска-палітычную сітуацыю ў БССР аварыя на Чарнобыльскай АЭС (тэрыторыя Украінскай ССР) 26 красавіка 1986 г. На працягу некалькіх гадоў пасля трагедыі кіраўніцтва СССР лічыла за лепшае трымаць насельніцтва ў няведанні пра яе наступствы, каб пазбегнуць крытыкі з боку грамадства. Кіраўніцтва БССР зрабілася закладнікам такой сітуацыі, яно таксама замоўчвала рэальны ўзровень радыеактыўнага забруджвання тэрыторыі рэспублікі.

Стаўленне партыйнага кіраўніцтва БССР да перабудовы

Партыйнае кіраўніцтва БССР у сярэдзіне 1980-х гг. не магло не падтрымаць курс на перабудову, але крытычна ставілася да палітычных пераўтварэнняў, якія праводзіла саюзнае кіраўніцтва, бо лічыла іх паспешлівымі і непрадуманымі.

У 1989 г. першы сакратар ЦК КПБ Я. Я. Сакалоў загадаў апублікаваць карту радыеактыўнага забруджвання Беларусі і выступіў на пленуме ЦК КПСС за пашырэнне паўнамоцтваў рэспублікі. Атачэнне М. С. Гарбачова абвінаваціла кіраўніцтва КПБ у марудных тэмпах рэфармавання.

У такіх умовах у БССР аформіўся апазіцыйны КПБ грамадска-палітычны рух — Беларускі народны фронт (БНФ), але шырокай сацыяльнай базы ў Беларусі ён не меў.

Выбары ў Вярхоўны Савет БССР на альтэрнатыўнай аснове

У сакавіку 1990 г. адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет БССР XII скліканне, якія праходзілі на альтэрнатыўнай аснове. У склад Вярхоўнага Савета былі абраныя і дэпутаты ад БНФ. Вярхоўны Савет БССР XII склікання прыняў шэраг законаў: аб пераходзе да рыначнай эканомікі, ліквідацыі наступстваў чарнобыльскай аварыі, унясенні змен у Канстытуцыю БССР 1978 г. Змяненні і дапаўненні ў Канстытуцыю замацоўвалі шматпартыйнасць, прадугледжвалі роўныя ўмовы дзейнасці розных грамадскіх аб'яднанняў.

Абвяшчэнне суверэнітэту БССР

27 ліпеня 1990 г. Вярхоўны Савет БССР прыняў Дэкларацыю «Аб дзяржаўным суверэнітэце Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі».

Пры гэтым варта памятаць, што рэальнае набыццё суверэнітэту, фарміраванне яго атрыбутаў, такіх як незалежная ўнутраная і знешняя палітыка, харчовая, ваенная і энергетычная бяспека, праходзілі ад сярэдзіны 1990-х гг. і былі звязаныя з увядзеннем інстытута прэзідэнцтва.

У 1991 г. у СССР паглыбіўся сацыяльна-эканамічны крызіс, што ахапіў усе сферы эканомікі. У гэты час пачаліся забастоўкі рабочых у розных гарадах Беларусі з патрабаваннямі палепшыць матэрыяльнае становішча. Да эканамічных лозунгаў дадаліся палітычныя: дэмакратызацыя грамадска-палітычнага ладу, нацыяналізацыя маёмасці КПСС-КПБ.

Стварэнне ў жніўні 1991 г. Дзяржаўнага камітэта па надзвычайным становішчы (ДКНС) ускладніла сітуацыю ў беларускім грамадстве. На пазачарговай сесіі Вярхоўнага Савета БССР **25 жніўня 1991 г.** былі прынятыя рашэнні аб наданні Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР статусу канстытуцыйнага закона і прыпыненні дзейнасці КПБ.

ПРАЦУЕМ З ГІСТАРЫЧНАЙ КРЫНІЦАЙ

Канстытуцыя Беларускай ССР (1978 г.)

Народ Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі,
кіруючыся ідэямі навуковага камунізму,
усведамляючы сябе неад'емнай часткай усяго савецкага народа,

захоўваючы пераемнасць канстытуцыйнага развіцця нашай краіны, ідэй і прынцыпаў Канстытуцыі Беларускай ССР 1919 года, Канстытуцыі Беларускай ССР 1927 года, Канстытуцыі Беларускай ССР 1937 года і ў адпаведнасці з Канстытуцыяй (Асноўным Законам) Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, якая замацавала асновы грамадскага ладу і палітыкі СССР, устанавіла правы, свабоды і абавязкі грамадзян, прынцыпы арганізацыі і мэты сацыялістычнай агульнанароднай дзяржавы,

прымае і абвяшчае гэтую Канстытуцыю.

Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь
(27 ліпеня 1990 г., са зменамі 1991 г.)

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,

выражаючы волю народа Рэспублікі Беларусь,

усведамляючы адказнасць за лёс беларускай нацыі,

пацвярджаючы павагу да гонару і правоў людзей усіх нацыянальнасцей, якія жывуць у Рэспубліцы Беларусь,

выказваючы павагу да суверэнных правоў усіх народаў Саюза ССР і свету,

лічачы рэспубліку паўнапраўным і незалежным членам сусветнай супольнасці,

дзейнічаючы ў адпаведнасці з прынцыпамі Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека і іншымі агульнапрызнанымі міжнародна-прававымі актамі,

урачыста абвяшчае поўны дзяржаўны суверэнітэт Рэспублікі Беларусь як вяршэнства, самастойнасць і паўнату дзяржаўнай улады рэспублікі ў межах яе тэрыторыі, правамоцнасць яе законаў, незалежнасць рэспублікі ў знешніх зносінах і заяўляе пра рашучасць стварыць прававую дзяржаву.

1. *Параўнайце тэксты Канстытуцыі БССР і Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь. Знайдзіце агульныя і адметныя палажэнні дакументаў. Растлумачце сутнасць змен.*
2. *Якія змены былі ўнесены ў Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце БССР пасля 19 верасня 1991 г.?*

Органы дзяржаўнай улады ў БССР

2. Умацаванне беларускай дзяржаўнасці. Пасля Вялікай Айчыннай вайны ў БССР працягвала дзейнічаць Канстытуцыя 1937 г. Вышэйшым органам заканадаўчай улады быў Вярхоўны Савет БССР, які абіраўся грамадзянамі тэрмінам на 4 гады. Вышэйшым выканаўчым і распарадчым органам быў Савет Народных Камісараў БССР (у 1946 г. пераўтвораны ў Савет Міністраў). На месцах кіраванне ажыццяўлялі абласныя, раённыя, гарадскія, пасялковыя і сельскія Саветы народных дэпутатаў. У 1944 г. у Канстытуцыю БССР былі ўнесеныя папраўкі наконт пашырэння паўнамоцтваў рэспублікі (стварэння рэспубліканскіх наркаматаў абароны і замежных спраў).

Успомніце, якімі гістарычнымі падзеямі былі абумоўлены змены ў Канстытуцыі БССР у 1944 г.

Канстытуцыя БССР 1937 г. дзейнічала да 1978 г. Новая Канстытуцыя замацавала кіраўнічую ролю Камуністычнай партыі.

Зацвярджэнне дзяржаўных сімвалаў БССР

У 1951 г. адбылося зацвярджэнне новага Дзяржаўнага сцяга БССР. **У 1955 г.** быў зацверджаны Дзяржаўны гімн БССР («Мы — беларусы»).

ГІСТОРЫЯ І СУЧАСНАСЦЬ

Дзяржаўны гімн БССР (1955 г.)

Музыка Н. Сакалоўскага
Словы М. Клімковіча

…Сілы гартуе люд Беларусі
Ў братнім саюзе, у мужнай сям'і.
Вечна мы будзем, вольныя людзі,
Жыць на шчаслівай, вольнай зямлі!

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас у паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, наш свабодны народ!..

Дзяржаўны сцяг БССР. 1951 г.

1. Якія асаблівасці гістарычнага развіцця Беларусі знайшлі адлюстраванне ў Дзяржаўным гімне БССР?
2. У чым заключаецца пераемнасць дзяржаўных сімвалаў Рэспублікі Беларусь і БССР?

Саветы — палітычная аснова беларускага грамадства

3. Дзейнасць Саветаў народных дэпутатаў і грамадскіх арганізацый. Палітычнай асновай савецкага грамадства былі Саветы народных дэпутатаў, якія фарміраваліся ў выніку выбараў. Да канца 1980-х гг. выбары ў Саветы праходзілі на безальтэрнатыўнай аснове.

Заканадаўчая дзейнасць Вярхоўнага Савета БССР доўгі час была абмежаванай. Шмат у чым фармальнай была роля мясцовых Саветаў народных дэпутатаў. Саветы рэальнай улады не мелі, іх дзейнасць кантралявалася Камуністычнай партыяй. Гэтыя асаблівасці савецкай палітычнай сістэмы — зліццё дзяржаўнага і партыйнага апарату, пераход рэальнай вярхоўнай улады да вышэйшых партыйных органаў — аформіліся яшчэ ў 1930-я гг.

Грамадскія арганізацыі

Успомніце прыклады барацьбы камсамольцаў супраць нацыстаў на тэрыторыі БССР у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Даведайцеся, за якія выдатныя заслугі ЛКСМБ быў узнагароджаны ордэнам Леніна ў 1970 г.

Самай масавай грамадскай арганізацыяй з'яўляліся прафсаюзы. У 1958 г. на заканадаўчым узроўні было прынятае рашэнне, у адпаведнасці з якім рабочыя і служачыя маглі быць звольнены адміністрацыяй толькі са згоды прафсаюзнай арганізацыі.

Другой па масавасці арганізацыяй быў Усесаюзны Ленінскі Камуністычны Саюз Моладзі (УЛКСМ, у Беларусі — Ленінскі Камуністычны Саюз Моладзі Беларусі (ЛКСМБ)). Пераважная частка юнакоў і дзяўчат актыўна ўдзельнічала ў дзейнасці камсамольскай арганізацыі рэспублікі, якая ў 1945 г. была ўзнагароджана ордэнам Чырвонага Сцяга за мужнасць і самаадданасць, праяўленыя камсамольцамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Значнай была роля камсамола ў далучэнні моладзі рэспублікі да працэсаў аднаўлення народнай гаспадаркі пасля Вялікай Айчыннай вайны, асваення цалінных і абложных зямель Казахстана, будаўніцтва прамысловых аб'ектаў ва ўсходніх і паўночных рэгіёнах СССР.

ГІСТОРЫЯ І СУЧАСНАСЦЬ

У 2023 г. студэнты архітэктурнага факультэта БНТУ стварылі мурал.

Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы інфармацыі, даведайцеся:
1. Да якіх дат прымеркавана стварэнне мурала?
2. Што азначаюць элементы мурала?
3. У чым заключаецца пераемнасць ЛКСМБ і БРСМ?

4. Стаўленне да царквы. У пасляваенны час дзяржаўная канфесійная палітыка зрабілася больш цярпімай. Гэта выявілася ў росце колькасці праваслаўных прыходаў, цэркваў і святароў. Аднаўленне царкоўнага жыцця стала магчымым дзякуючы ўдзелу святароў у барацьбе з ворагам падчас Вялікай Айчыннай вайны.

Свята-Мікалаеўскі сабор (1843 г.). Г. Віцебск. Узарваны ў 1957 г.

У гады «хрушчоўскай адлігі» ціск і кантроль за царквой узмацніліся. Былі закрытыя многія храмы і манастыры, знішчаны шэраг помнікаў культавай архітэктуры. Аднак гэта не толькі не прывяло да перамогі атэізму, але, наадварот, выклікала спачуванне да вернікаў. У наступныя гады адбыўся адыход ад надзвычай жорсткай лініі ў дзяржаўна-канфесійных адносінах.

Успомніце, калі была створана Полацкая епархія.

Важнай вяхой у справе адраджэння праваслаўя ў Беларусі было святкаванне ў 1988 г. 1000-годдзя Хрышчэння Русі. Ад гэтага часу пачалося масавае адкрыццё храмаў і стварэнне новых праваслаўных

абшчын. У 1989 г. былі адноўленыя Полацкая, Магілёўская і Мінская епархіі.

Рост нацыянальнай самасвядомасці

5. Вырашэнне нацыянальнага пытання. Перамога ў Вялікай Айчыннай вайне прадэманстравала згуртаванасць народаў СССР. У гады ваенных выпрабаванняў адбываўся рост нацыянальнай самасвядомасці беларусаў.

Г. Салігорск

На будаўніцтве нафтаперапрацоўчага завода ў Наваполацку і распрацоўцы радовішчаў солі ў Салігорску працавалі прадстаўнікі 20 нацыянальнасцей. Пры гэтым у рэспубліцы не назіралася канфліктаў на нацыянальнай глебе. БССР называлі «самай савецкай» з рэспублік.

У Маскве друкаваліся беларускія газеты, частай з'явай былі вечары беларускай культуры, пленумы беларускай творчай інтэлігенцыі, гастролі беларускіх тэатраў і інш.

У якім годзе адзначалася 40-годдзе ўтварэння БССР?

Згодна з перапісам 1959 г. абсалютная большасць жыхароў БССР (78,92 %) роднай мовай назвала беларускую. На прыёме ў гонар 40-годдзя ўтварэння БССР першы сакратар ЦК КПБ К. Т. Мазураў выступаў з прамовай на беларускай мове.

Развіццё сацыялістычнага інтэрнацыяналізму

Але прынятая ў 1961 г. Праграма КПСС абвяшчала мэтай партыі развіццё сацыялістычнага інтэрнацыяналізму як найвышэйшай якасці ўсіх савецкіх людзей. Прадугледжвалася зліццё асобных народаў у адзіную сусветную камуністычную нацыю, а іх моў — у сусветную мову. Фарміраванню інтэрнацыянальных пачуццяў спрыялі інтэнсіўная міграцыя насельніцтва саюзных рэспублік СССР і імклівы рост гарадскога насельніцтва. Узмацняліся пазіцыі рускай мовы ў галіне адукацыі.

ПРАВОДЗІМ МІНІ-ДАСЛЕДАВАННЕ

Вялікі ўнёсак у захаванне і папулярызацыю беларускай мовы зрабілі «Песняры» — самы вядомы беларускі вакальна-інструментальны ансамбль (створаны ў 1969 г. У. Мулявіным). Рэпертуар ансамбля шмат у чым складаўся з рок-адаптацый беларускіх народных песень і песень, напісаных прафесійнымі кампазітарамі на словы беларускіх класікаў (Янкі Купалы, М. Багдановіча і інш.). «Песняры» актыўна ўдзельнічалі ў этнаграфічных экспедыцыях, збіралі матэрыялы пра беларускую народную музыку, знаёмілі гледача з народнымі музычнымі інструментамі і беларускімі народнымі строямі.

«Залаты» склад «Песняроў»

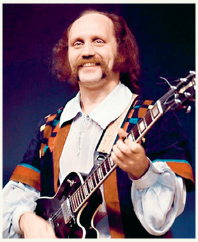

Уладзімір Мулявін

1. *Выкарыстоўваючы дадатковыя крыніцы інфармацыі, падрыхтуйце паведамленне пра У. Мулявіна.*
2. *Якія песні ансамбля «Песняры», на вашу думку, з'яўляюцца «візітоўкай» Беларусі? Сваю думку растлумачце.*

Падтрымка беларускай мовы

Мерамі падтрымкі беларускай мовы з боку партыйнага кіраўніцтва БССР былі заснаванне выдавецтваў «Беларуская Энцыклапедыя» і «Мастацкая літаратура», адкрыццё Мінскага інстытута культуры. Шматтысячнымі тыражамі выходзілі кнігі на беларускай мове, у значнай ступені беларускамоўным заставалася ў БССР рэспубліканскае тэлебачанне і радыё.

У канцы 1970-х — пачатку 1980-х гг. у Беларусі назіраўся рост цікавасці моладзі да гістарычнай мінуўшчыны, беларускай мовы і фальклору, нацыянальнай культуры ў цэлым. Гэта было рэакцыяй на праявы агульнасусветнай тэндэнцыі ўзмацнення нацыянальнай самасвядомасці. Такая з'ява ў значнай ступені звязаная і з тымі станоўчымі працэсамі, якія адбываліся ў нацыянальна-культурным жыцці рэспублікі ў гэты перыяд.

БССР — член-заснавальнік ААН

6. БССР на міжнароднай арэне. Прызнаннем вялікага ўнёску БССР у разгром фашысцкай агрэсіі і зазнаных у выніку вайны велізарных людскіх і матэрыяльных страт выступіла запрашэнне БССР у красавіку 1945 г. зрабіцца першапачатковым членам-заснавальнікам новай міжнароднай арганізацыі. Для ўдзелу ў канферэнцыі ў Сан-Францыска з мэтай заснавання ААН была накіраваная дэлегацыя БССР на чале з наркамам замежных спраў К. В. Кісялёвым, якая 26 чэрвеня 1945 г. у ліку 50 іншых дэлегацый падпісала статут гэтай арганізацыі.

Дзейнасць БССР у ААН

На першай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН у студзені 1946 г. увагу міжнароднай супольнасці прыцягнулі прапановы дэлегацыі Беларускай ССР наконт выдачы і пакарання ваенных злачынцаў. Было рэкамендавана ўсім урадам зрабіць захады да таго, каб арыштаваць усіх ваенных злачынцаў і выслаць іх у краіны, дзе яны здзейснілі свае злачынствы, для суду ў адпаведнасці з законамі гэтых дзяржаў.

Дзейнасць Беларусі ў рабоце ААН аб'ектыўна мела станоўчае значэнне. Яна спрыяла росту цікавасці ў свеце да гісторыі і культуры беларускага народа, усталяванню і развіццю кантактаў з іншымі краінамі, набыццю дыпламатычнага досведу.

У ліпені — кастрычніку 1946 г. дэлегацыя БССР удзельнічала ў рабоце Парыжскай мірнай канферэнцыі. У лютым 1947 г. міністр замежных спраў СССР К. В. Кісялёў падпісаў у Парыжы дамову аб міры з Балгарыяй, Італіяй, Румыніяй, Венгрыяй і Фінляндыяй.

Зніжэнне міжнароднай напружанасці і пераход савецкага кіраўніцтва на шлях актыўнага супрацоўніцтва з ААН і яе арганізацыямі ў другой палове 1950-х гг. спрыялі таму, што саюзныя рэспублікі атрымалі больш правоў і паўнамоцтваў. У 1958 г. было адкрытае пастаяннае прадстаўніцтва Беларускай ССР пры ААН.

Беларусь абіралася непастаянным членам Савета Бяспекі ААН, у Эканамічны і Сацыяльны савет ААН, удзельнічала ў розных функцыянальных і дапаможных органах ААН. БССР выступіла суаўтарам шэрагу праектаў рэзалюцый па пытаннях раззбраення, зрабілася членам ЮНЕСКА, адным з заснавальнікаў МАГАТЭ.

Пасля Вялікай Перамогі стваральная праца ўсіх народаў СССР, у тым ліку і беларускага, была накіравана на аднаўленне краіны, стварэнне спрыяльных умоў для далейшага руху наперад у дзяржаўным будаўніцтве, развіцці эканомікі, нацыянальнай культуры і народнага дабрабыту. Галоўным вынікам савецкага перыяду было тое, што беларуская дзяржаўнасць набыла магутны сацыяльна-эканамічны базіс, які забяспечваў далейшы прагрэс рэспублікі. У пасляваенныя гады сфарміраваўся патэнцыял Беларусі як краіны з высокім тэхналагічным узроўнем. На працягу дзесяцігоддзяў вызначыўся сацыяльна арыентаваны характар эканомікі Беларусі.

калі ў свеце...

1 жніўня 1975 г. — у Хельсінкі 35 дзяржаў, у тым ліку СССР, ЗША і краіны Еўропы, падпісалі Заключны акт Нарады па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе

на тэрыторыі Беларусі...

14 красавіка 1978 г. — прыняцце Канстытуцыі БССР

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Складзіце тэзісны план (або ментальную карту) «Асноўныя тэндэнцыі грамадска-палітычнага развіцця БССР у сярэдзіне 1940-х — 1991 г.».
2. Канкрэтызуйце фактамі наступны вывад: «Асаблівасці палітычнага развіцця БССР у пасляваенны перыяд былі абумоўлены яе геапалітычным становішчам і дасягнутым узроўнем сацыяльна-эканамічнага развіцця».
3. Якую ролю адыгрывалі грамадскія арганізацыі БССР у другой палове ХХ ст.?
4. Пад нацыянальным пытаннем разумеюць сукупнасць палітычных, эканамічных, прававых праблем, якія праяўляюцца ва ўзаемаадносінах паміж рознымі этнічнымі групамі. Прывядзіце аргументы, якія пацвярджаюць вывад: нацыянальнае пытанне ў БССР было вырашана.
5. Ці можна казаць пра гістарычную абумоўленасць міжканфесійнай і міжнацыянальнай згоды ў беларускім грамадстве?